

GEOGRAFIYANI O'QITISHDA SUN'IY INTELLEKTDAN FOYDALANISHNING IMKONIYATLARI

Haydarova Surayyo Abdusalomovna

Erkinova Nilufar Komiljon qizi

Jizzax davlat pedagogika universiteti

Annotatsiya. *Bu maqolada geografiyani o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanishning bir necha asosiy yo'llari va uning foydalari haqida so'z yuritiladi.*

Kalit so'zlar. *Sun'iy intellekt, texnologiya, metodika, intellekt, individual ta'lim.*

Абстракт. *В этой статье рассматриваются некоторые основные способы и преимущества использования искусственного интеллекта в преподавании географии.*

Ключевые слова. *Искусственный интеллект, технологии, методология, интеллект, индивидуальное обучение.*

Abstract. *This article discusses some of the main ways and benefits of using artificial intelligence in teaching geography.*

Key words. *Artificial intelligence, technology, methodology, intelligence, individual education.*

Bugungi kunda ta'lim jarayonida sun'iy intellekt (SI) texnologiyalaridan foydalanish o'z samaralarini bermoqda. Geografiya fanini o'qitishda SI texnologiyalaridan foydalanish, bu sohada yangi usullarning joriy qilinishini ta'minlab, o'quvchilarning qiziqishini oshirishga va ta'lim jarayonini optimallashtirishga yordam beradi. Xo'sh, ta'lim jarayonida sun'iy intellektdan foydalanishning qanday imkoniyatlari mavjud?

Geografiya ko'p qirrali fan hisoblanadi va o'quvchilardan ko'plab ma'lumotlarni bilish talab etiladi. O'qituvchilar sun'iy intellekt vositalari yordamida katta hajmdagi ma'lumotlarni tushunarli va qulay tarzda taqdim etish

mumkin. Misol uchun, sun'iy intellekt asosida ishlaydigan geografik axborot tizimlari (GAT) murakkab xaritalarni tuzish, ma'lumotlarni vizuallashtirish va tahlil qilishda yordam beradi. Bu esa geografik jarayonlarning chuqurroq tushunilishini va ko'rgazmali tahlil qilish imkoniyatini oshiradi.

Sun'iy intellekt asosida yaratilgan iqlim o'zgarish modellarini o'quvchilar o'zlari kuzatishi va global muammolarni o'rganishi mumkin. Masalan, global isish, o'rmonlarning qisqarishi yoki suv resurslarining taqchilligi kabi masalalar bo'yicha o'quvchilarga real vaqtda ma'lumotlar taqdim etilishi mumkin.

Sun'iy intellekt geografiya o'qitishda individual yondashuvni ham amalga oshiradi. Individuallashtirilgan o'qitish tizimlari har bir o'quvchining bilim darajasiga mos ravishda o'quv materiallarini taqdim etishi mumkin. Masalan, ba'zi o'quvchilar qit'alar va davlatlar xaritasini tushunishda qiynalsa, boshqalari murakkabroq mavzularni o'rganishga tayyor bo'lishi mumkin. Sun'iy intellekt orqali har bir o'quvchiga mos topshiriqlar tayyorlanib, ularning bilim olish jarayoni tezlashtiriladi.

Virtual reallik (VR) va kengaytirilgan reallik (AR) texnologiyalari sun'iy intellekt bilan birga geografik hududlarni o'rganishda o'quvchilar uchun immersiv tajriba yaratadi. O'quvchilar dunyoning turli mintaqalarini ko'rish, ularni o'rganish va geografik hududlar bilan bevosita tanishish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Masalan, virtual sayohatlar orqali o'quvchilar Everest tog'iga chiqish yoki Amazon o'rmonlarini kashf qilish imkoniyatini qo'lga kiritadi. Bundan tashqari, AR texnologiyalari orqali xaritalar va diagrammalar ko'rinishi jonlantiriladi, bu esa an'anaviy o'quv materiallarini yanada qiziqarli va interaktiv qiladi.

Geografiyada muammolarni hal qilish va prognoz qilish katta ahamiyatga ega. SI yordamida tabiiy ofatlar, migratsiya va iqlim o'zgarishlariga oid muammolarni yechish bo'yicha prognozlar yaratish mumkin. Talabalar SI vositalari yordamida global iqlim o'zgarishi, tabiiy resurslar boshqaruvi va urbanizatsiya kabi masalalarni tahlil qilib, ularning ta'sirini tushunishga qaratilgan amaliy mashg'ulotlarda ishtirok etishadi.

SI yordamida geografiya bo'yicha testlar va mashqlarni avtomatlashtirilgan

tarzda baholash mumkin. Sun'iy intellekt nafaqat to'g'ri yoki noto'g'ri javoblarni aniqlaydi, balki talabalar xatolarini tushuntirib beradi va ularga qaysi sohalarda yaxshilanish kerakligini tavsiya qiladi. Bu o'qituvchilar uchun vaqtni tejaydi va o'quvchilarga darhol natijalar va tahlillarni olish imkoniyatini beradi.

Sun'iy intellekt asosida ishlaydigan tilga oid yordam tizimlari o'quvchilarga geografiya faniga oid manbalarni turli tillarda o'qish va tushunishga yordam beradi. Bu esa ularning global bilimlarini kengaytiradi. Masalan, boshqa davlatlardagi geografiyaga oid yangiliklar va tadqiqotlarni osongina tarjima qilish imkoniyati o'quvchilarga dunyoqarashini kengaytirish uchun yaxshi yordam beradi.

Sun'iy intellektning geografiyani o'qitish jarayoniga joriy qilinishi, bu fan o'qitishning yangi usullarini kashf qilish imkonini beradi. O'quvchilarning qiziqishini oshiradigan interaktiv, immersiv va shaxsiylashtirilgan yondashuvlar ularning bilim olish jarayonini osonlashtiradi. Kelajakda sun'iy intellekt yordamida geografiya fanini o'qitish yanada innovatsion va samarali bo'lishi kutilmoqda. O'qituvchilar va o'quvchilar bu texnologiyalardan foydalangan holda, yanada keng va chuqur bilimlarga ega bo'lishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.Хайдарова, С., & Юсуфов, Ж. (2021). КОМПЕТЕНЦИАЛЬНЫЙ ЭНДОШУВ АСОСИДА ГЕОГРАФИЯ ДАРСЛАРИНИ ТАШКИЛЛАШТИРИШ. *Журнал естественных наук*, 1(2).
2. Usarov, J. E., Eshnayevev, N. J., & Haydarova, S. A. (2020). Defects in scientific research of the problems of spiritual and moral crisis and its solution. *IEJRD-International Multidisciplinary Journal*, 5(8), 6.
3. Gapparov, A., & Khaydarova, S. (2020). Population Systems In The Reclaimed Lands Of The Republic Of Uzbekistan. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
4. Haydarova, S. (2021). GEOGRAFIYA DARSLARIDA ELEKTRON TAQDIMOTLARDAN FOYDALANISH. *Журнал естественных наук*, 1(1).
5. Haydarova, S. (2021). Geografiyani o'qitishda kompetensiyaviy yondashuvning tatbiq etishning o'quvchi psixologiyasi bilan bog'liq jihatlari. *Журнал*

естественных наук, 1(1).

6. Haydarova, S. (2021). GEOGRAFIYA FANI O 'QITUVCHISI KOMPETENTLIGI VA UNING ZAMONAVIY TALABLARI. *Журнал естественных наук, 1(1).*

7. Haydarova, S. (2021). Фанни компетенциявий ёндошув асосида ўқитишнинг ўқувчи ёш психологик хусусиятларига боғлиқ жиҳатлари. *Журнал естественных наук, 1(1).*

8. Haydarova, S., Mavlonov, X., & Muxamedov, O. (2021). Arid mintaqalarda yer resurslaridan foydalanishning o'ziga xos jihatlari (Jizzax viloyati misolida). *Журнал естественных наук, 1(1).*

9. ABDUSALOMOVNA, H. G. F. O. Q., & KOMPETENTLIGI, V. U. Z. T. (2021). INTEGRATION OF SCIENCE, EDUCATION AND PRACTICE. *SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL, 1, 02.*

10. COMPETENCIES, A. K. F. O. P. (2020). OF SCHOOLCHILDREN IN GEOGRAPHY. *INTERNATIONAL JOURNAL OF DISCOURSE ON INNOVATION, INTEGRATION AND EDUCATION, 1, 5.*

11. Gapparov, A., Haydarova, S., & Zaynutdinova, D. (2020). Мустақиллик йилларида Жиззах вилояти аҳолисининг демографик ривожланиши. *Архив Научных Публикаций JSPI.*

12. Haydarova, S., Kuldasheva, S., Abdullayeva, S., & Shokhrux, K. (2021). Modern Technologies in Improving the Quality of Teaching. *Журнал естественных наук, 1(1).*

13. ABDUSALOMOVNA, H. S. (2021). GEOGRAFIYA FANI O 'QITUVCHISI KOMPETENTLIGI VA UNING ZAMONAVIY TALABLARI. *INTEGRATION OF SCIENCE, EDUCATION AND PRACTICE. SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL, 1(02), 29-36.*

14. Gapparov, A., Haydarova, S., & Kayumova, M. (2020). Жиззах вилоятида урбанизация жараени ва унга таъсир этувчи омиллар. *Архив Научных Публикаций JSPI.*

15. Abdusalomovna, K. S. (2020). FORMATION OF PRACTICAL

COMPETENCIES OF SCHOOLCHILDREN IN GEOGRAPHY. *International journal of discourse on innovation, integration and education*, 1(5), 384-387.

16. Nazarovna, T. Z., Azamkulovich, D. F., Jurayevna, M. N., & Abdusalomovna, H. S. (2016). Mortality and life expectancy rates of population of the Republic of Uzbekistan in the years after independence. *European science review*, (3-4).

17. Haydarova, S. (2021). methods of assessing the practical competence of schoolchildren (on the example of geography). *Журнал естественных наук*, 1(1).

18. Haydarova, S. (2021). O'QUVCHILARNING GEOGRAFIK KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHGA PEDAGOGIC-PSIXOLOGIK YONDOSHUV. *Журнал естественных наук*, 1(3).

19. Усаров, Ж. Э., & Хайдарова, С. (2021). Фанни компетенциявий ёндошув асосида ўқитишнинг ўқувчи ёш психологик хусусиятларига боғлиқ жиҳатлари. *Science and Education*, 2(Special Issue 1), 266-275.

21. Haydarova S., Usarov J., Eshnayevev N. defects in scientific research of the problems of spiritual and moral crisis and its solution //Журнал естественных наук. – 2021. – Т. 1. – №. 1.

22. Haydarova S. et al. MIRZACHO'L O'LKASIDA EKOTURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKON1YATLARI //Архив Научных Публикаций JSPI. – 2020.

23. Haydarova S. GEOGRAFIYA FANI O 'QITUVCHISI KOMPETENTLIGI VA UNING ZAMONAVIY TALABLARI //Журнал естественных наук. – 2021. – Т. 1. – №. 1.

24. Nazarovna, T. Z., Azamkulovich, D. F., Jurayevna, M. N., & Abdusalomovna, H. S. (2016). Mortality and life expectancy rates of population of the Republic of Uzbekistan in the years after independence. *European science review*, (3-4).

25. ABDUSALOMOVNA H. S. GEOGRAFIYA FANI O 'QITUVCHISI KOMPETENTLIGI VA UNING ZAMONAVIY TALABLARI //INTEGRATION OF SCIENCE, EDUCATION AND PRACTICE. SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL. – 2021. – Т. 1. – №. 02. – С. 29-36.

26. Eshbekovich U. J., Jumayevich E. N., Abdusalomovna H. S. Defects in scientific

research of the problems of spiritual and moral crisis and its solution //International Engineering Journal For Research & Development. – 2020. – T. 5. – №. 8. – C. 6-6.

27. Khaydarova, S. A. (2022). FORMATION OF PRACTICAL COMPETENCES OF SCHOOLCHILDREN IN GEOGRAPHY. *Journal of Geography and Natural Resources*, 2(01), 50-57.

28. Usarov, J. E., Khimmataliev, D. O., Makhmudova, D. M., Abdusalomovna, H. S., & Nizamiddinovich, E. A. (2023). Pedagogical Foundations of the Student's Individual Training Trajectory. *Telematique*, 22(01), 1259-1264.

29. Surayyo Khaydarova, Yulduz Khujamova, Munajat Toshbaeva, Dilshod Muhitdinov,

Gulkhayo Mamanazarova, Oygul Tukhtakulova and Nodir Karimov. The Vital Role of Libraries in Enriching tourism Experiences. *Indian Journal of Information Sources and Services*

ISSN: 2231-6094 (P) Vol.14, No.2, 2024, pp.11-16, © The Research Publication, www.trp.org.in, DOI: <https://doi.org/10.51983/ijiss-2024.14.2.02>.